

Nr 145.

Ankom till riksdagens kansli den 25 maj 1935 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en lånefond för lantarbetarbostäder.

(4:e avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 15 mars 1935 dagtecknad proposition, nr 222, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag föreslagit riksdagen *dels* besluta, att en statlig utlåningsfond, benämnd lånefonden för lantarbetarbostäder, skall inrättas; *dels* medgiva, att lån av nämnda fond må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av departementschefen förordats; *dels* såsom kapital för fonden anvisa för budgetåret 1935/1936 bland Utgifter för kapitalökning under rubrik »Statens utlåningsfonder» ett reservationsanslag av 250,000 kronor, därav 200,000 kronor att utgå av lånemedel; *dels ock* höja den i förslaget till riksstat för budgetåret 1935/1936 under rubriken »F. Lånemedel» upptagna inkomstiteln »Övriga lånemedel» med 200,000 kronor.

Vad som i propositionen föreslås utgör ett led i de åtgärder, som Kungl. Maj:t föreslagit årets riksdag i syfte att åstadkomma förbättrade bostadsförhållanden på landsbygden.

Propositionen bygger på ett av bostadsutredningen för landsbygden framlagt förslag, som innebär, *dels* att en statens lånefond för lantarbetarbostäder skulle inrättas med anlåtande av de statsmedel, som redan disponerats för nybyggnadslån för bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden, *dels* att inflytande årliga räntor å lånen i fråga skulle för framtiden tagas i anspråk för förbättringsbidrag. Den genom beslut av 1933 års riksdag inledda verksamheten skulle med andra ord fullföljas i låt vara mera begränsad omfattning men i realiteten utan nya direkta kapitaltillskott från statens sida.

Departementschefen har biträtt förslaget om inrättande av en särskild statlig lånefond för lantarbetarbostäder och förordar, att årligen såsom kapitaltillskott till fonden å budgeten anvisas ett belopp, som ungefärligen motsvarar summan av de beräknade amorteringarna å hittills utlämnade nybyggnadslån ur anslaget till främjande av bostadsbyggande. Då lån ur fonden skulle löpa med en ränta, motsvarande vad som kunde gälla i fråga om amorteringsdelen å lån ur egnahemslånefonden för jordbrukslägenheter, erfordrades emellertid därjämte, att viss del av fondkapitalet härflöte av andra medel än lånemedel.

Departementschefen har vidare i princip anslutit sig till förslaget att räntevkastningen å beviljade nybyggnadslån samt å de lån, som framdeles må komma att utlämnas från statens lånefond för lantarbetarbostäder, skulle disponeras för förbättringsbidrag. Då emellertid för budgetåret 1935/1936 anslag äskats för ändamålet i vida större omfattning än av bostadsutredningen förutsatts, har departementschefen ansett sig icke nu böra i vidare mån uppehålla sig vid denna sida av förslaget och därför sakna anledning att till prövning upptaga de riktlinjer, som borde bliva bestämmande för den av bostadsutredningen föreslagna verksamheten.

Rätt att erhålla lån från fonden skulle tillkomma såväl ägare som brukare av jordbruksfastighet för uppförande av nya lantarbetarbostäder å fastigheten eller för ombyggnad av eller annat mera omfattande förbättringsarbete å dylika bostäder. Låneverksamheten borde så handhas, att därigenom främjades uppförande eller inredande av ur sociala och hygieniska synpunkter goda och ändamålsenliga bostäder för jordbrukets arbetare.

I fråga om lånebeloppens storlek borde såsom maximibelopp för bostadslägenhet stadgas 3,000 kronor, dock högst 70 procent av de för byggnadsföretaget uppskattade kostnaderna. Räntesatsen för nu ifrågavarande lån borde bestämmas lika med vad som gällde i fråga om amorteringsdelen av egnahems-lån för jordbrukslägenheter, för närvarande 3.6 %. Godtagbar säkerhet skulle ställas för lånebeloppet, därvid i första hand borde ifrågakomma intecknings-säkerhet liggande inom $\frac{5}{6}$ av fastighetens värde. Lån skulle återbetalas genom lika årliga amorteringar under en tid av högst tjugo år med början under tredje kalenderåret efter det, då lånet beviljas.

Beträffande ansökningsförfarandet och vad därmed äger sammanhang skulle den nu gällande ordningen i huvudsak kunna tillämpas, dock med den avvikelser, att prövningen skulle ske centralt och ankomma på egnahemsstyrelsen.

Då fonden skulle stå under statskontorets förvaltning, borde såväl utbetalning av lånebelopp som inbetalning av amorteringar och räntor handhas av detta ämbetsverk. Prövningen av lånesäkerheten borde dock verkställas av egnahemsstyrelsen.

När amorteringsskyldighet inträder beträffande nybyggnadslån, utlämnade av de hittills till främjande av bostadsbyggande anvisade medlen, kan det årliga amorteringsbeloppet uppskattas till omkring 230,000 kronor. I anslutning härtill förordas i propositionen, att såsom kapital till fonden för nästa budgetår anvisas 250,000 kronor, varav 50,000 kronor av skattemedel och 200,000 kronor av lånemedel.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag avser inrättande av en bestående lånefond med speciellt syfte att möjliggöra en förbättring av lantarbetarnas bostäder. *Utskottet.*

Behovet av förbättrade bostadsförhållanden på landsbygden har från skilda håll vitsordats. Åtgärder i detta syfte hava också på senare år bedrivits med statsmakternas stöd. Utskottet har i utlåtande nr 143 tillstyrkt anvisande av medel för främjande av bostadsbyggande på landsbygden.

Såsom ett led i dessa strävanden föreslås i förevarande proposition åtgärder avseende förbättring av beståndet av lantarbetarbostäder.

På sätt tidigare inom riksdagen framhållits och av den nu framlagda utredningen bekräftas måste detta ändamål anses behjärtansvärt. Lantarbetarnas bostäder äro mångenstädes av en beskaffenhet, som icke på långt när tillfredsställer rimliga sociala och hygieniska krav. Ofta mötas fastighetsägarna av svårigheter att uppbringa nödiga medel för utförande av erforderliga ny- eller ombyggnader eller förbättringsarbeten. Skäl synas därför föreligga för att staten härvid lämna sitt ekonomiska stöd. Av de i arbetslöshetssyfte anvisade anslagen till främjande av bostadsbyggande hava också medel avsetts för åvägabringande av bättre lönebostäder.

Då genom inrättande av den i propositionen föreslagna lånefonden ifrågasvarande syftemål skulle erhålla ett mera stadigvarande stöd, ansluter sig utskottet till förslaget.

De av departementschefen förordade villkoren och bestämmelserna för lån ur fonden, vilka i huvudsak grunda sig på bostadsutredningens i ämnet framlagda förslag, tillstyrker utskottet.

I likhet med departementschefen finner utskottet tveksamt, huruvida ersättning bör utgå till egnahemsnämnderna för deras medverkan vid prövning av låneansökningarna. Innan slutligt avgörande i detta avseende träffas, synes emellertid först erfarenhet böra vinnas rörande omfattningen av egnahemsnämndernas bestyr med dessa angelägenheter.

Det såsom kapital till fonden äskade beloppet 250,000 kronor motsvarar ungefärligen vad som beräknas under närmaste tiden inflyta i amortering å de för bostadsförbättring å landsbygden redan utlämnade nybyggnadslånen. Under kommande budgetår skulle därefter ytterligare anvisas till fonden belopp, motsvarande vad som i amorteringar beräknas inflyta å nybyggnadslån, utlämnade från de anslag som av 1933 och 1934 års riksdagar anvisats till bostadsbyggnadsföretag å landsbygden.

Med hänsyn till att räntan å lån ur fonden skulle utgöra 3.6 % (samma procentsats som beträffande amorteringsdelen av egnahemslån för jordbrukslägenheter) och alltså understiga medelräntan å statens upplånade kapital bör i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag 50,000 kronor av det äskade lånebeloppet utgå av skattemedel.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) besluta, att en statlig utlåningsfond, benämnd lånefonden för lantarbetarbostäder, skall inrättas;

b) medgiva, att lån av nämnda fond må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av departementschefen förordats;

c) såsom kapital för fonden anvisa för budgetåret 1935/1936 bland Utgifter för kapitalökning under rubrik »Sta-

tens utlåningsfonder» ett reservationsanslag av 250,000 kronor, därav 200,000 kronor att utgå av lånemedel.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om höjning av inkomstposten »Övriga lånemedel» kommer utskottet att framdeles avgiva yttrande.

Stockholm den 24 maj 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 143.
